

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

© 2019 ШЕВЦІВ Л. Ю., СЕНИШИН Б. Б., СПОДАРИК Т. І.

УДК334.722:004:330
JEL Classification: J14

Шевців Л. Ю., Сенишин Б. Б., Сподарик Т. І.

Тенденції розвитку підприємництва в контексті становлення інформаційної економіки в Україні

Досліджено тенденції розвитку підприємництва в контексті становлення інформаційної економіки в Україні. Метою досліджень є розробка стратегічних напрямів стимулювання розвитку підприємницької діяльності з урахуванням сучасних тенденцій у контексті світової та європейської інтеграції. У статті визначено сутність понять «підприємництво», «малий бізнес». Систематизовано основні негативні чинники розвитку вітчизняного малого бізнесу з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів на шляху створення сприятливих умов їхнього функціонування. Висвітлено позитивні тенденції розвитку діяльності малого бізнесу в Україні, на державному та регіональному рівнях. Визначено основні причини невдач, через які малі підприємства припиняють свою діяльність, однією з яких є некомпетентність управлінського персоналу, що тягне за собою негативні наслідки. Проаналізовано динаміку кількості об'єктів малого та середнього бізнесу і стан розвитку вітчизняних підприємств протягом 2010–2018 років, а також визначено стимулюючі фактори, які мають безпосередній вплив на розширення сектора підприємницької діяльності. Визначено інституції підтримки, які діють в Україні для спрощення доступу до необхідної інформації, – це інформаційно-консультативні установи, інвестиційні фонди та компанії. Запропоновано стратегічні напрями ефективного розвитку українського малого бізнесу з використанням «хмарних сервісів». Сформувано теоретичні засади щодо економічного розвитку та підтримки малого підприємництва міжнародними програмами «COSMO» та «Горизонт 2020». За результатами дослідження визначено, що малий і середній бізнес розвивається повільними темпами, однією із причин є податковий тягар, який тягне за собою використання підприємством схем ухилення від сплати податків або й взагалі припинення підприємницької діяльності. Тому забезпечення ІТ-інфраструктури, зменшення податкового тиску, створення інвестиційних програм за рахунок державного та іноземного фінансування сприятиме розвитку та посиленню конкурентних переваг малого бізнесу на міжнародному рівні.

Ключові слова: підприємництво, малий бізнес, хмарні сервіси, державний і регіональний рівні.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-4-55-61>

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 13.

Шевців Любов Оліанівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: Shevtsivlyba@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4960-3198>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/H-4840-2018>

Сенишин Богдана Богданівна – студент, факультет управління фінансами та бізнесу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: bohdana1404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9361-7170>

Сподарик Тетяна Ігорівна – студент, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: tania3740@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3451-1813>

УДК 334.722:004:330
JEL Classification: J14

Шевців Л. Ю., Сенишин Б. Б., Сподарик Т. І. Тенденции развития предпринимательства в контексте становления информационной экономики в Украине

Исследованы тенденции развития предпринимательства в контексте становления информационной экономики в Украине. Целью исследования является разработка стратегических направлений стимулирования развития предпринимательской деятельности с учетом современных тенденций в контексте мировой и европейской интеграции. В статье определена сущность понятий «предпринимательство», «малый бизнес». Систематизированы основные негативные факторы развития отечественного малого бизнеса с учетом внутренних и внешних причин на пути создания благоприятных условий их функционирования. Освещены позитивные тенденции развития

UDC 334.722:004:330
JEL Classification: J14

Shevtsiv L. Yu., Senyshyn B. B., Spodaryk T. I. Trends in the Entrepreneurship Development in the Context of Establishment of the Information Economy in Ukraine

The trends in the entrepreneurship development in the context of establishment of the information economy in Ukraine are investigated. The aim of the research is elaborating strategic directions to stimulate the development of business activity, taking into account the current trends in the context of international and European integration. The article defines the essence of the concepts "entrepreneurship", "small enterprise". The main negative factors in the development of Ukrainian small enterprises are systematized, with regard to internal and external factors affecting the creation of favorable conditions for their functioning. Positive trends in the development of small enterprises on the territory of Ukraine at the state and regional level are highlighted.

деятельности малого бизнеса в Украине, как на государственном, так и региональном уровнях. Определены основные причины неудач, из-за которых малые предприятия прекращают свою деятельность, одной из которых является некомпетентность управленческого персонала, которая влечет за собой негативные последствия. Проанализирована динамика количества объектов малого и среднего бизнеса и состояние развития отечественных предприятий в течение 2010–2018 годов, а также определены стимулирующие факторы, оказывающие непосредственное влияние на расширение сектора предпринимательской деятельности. Определены институты поддержки, действующие в Украине для упрощения доступа к необходимой информации, – это информационно-консультативные учреждения, инвестиционные фонды и компании. Предложены стратегические направления эффективного развития украинского малого бизнеса с использованием «облачных сервисов». Сформированы теоретические основы по экономическому развитию и поддержке малого предпринимательства международными программами «COSMO» и «Горизонт 2020». По результатам исследования установлено, что малый и средний бизнес развивается медленными темпами, одной из причин является налоговое бремя, которое влечет за собой использование предприятием схем уклонения от уплаты налогов или вообще прекращение предпринимательской деятельности. Поэтому обеспечение ИТ-инфраструктуры, уменьшение налогового давления, создание инвестиционных программ за счет государственного и иностранного финансирования будут способствовать развитию и усилению конкурентных преимуществ малого бизнеса на международном уровне.

Ключевые слова: предпринимательство, малый бизнес, облачные сервисы, государственный и региональный уровни.

Рис.: 1. **1. Табл.:** 3. **Библ.:** 13.

Шевцив Любовь Юлиановна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и аудита, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: Shevtsivlyba@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4960-3198>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/H-4840-2018>

Сенишин Богдана Богдановна – студент, факультет управления финансами и бизнеса, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: bohdana1404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9361-7170>

Сподарик Татьяна Игоревна – студент, Львовский национальный университет имени Ивана Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

E-mail: tania3740@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3451-1813>

The main reasons for the failures due to which small enterprises cease their operation are identified. One of the reasons is the incompetence of their management staff, which has negative consequences. The changes in the number of small and medium-sized enterprises and the state of development of Ukrainian enterprises during 2010–2018, as well as the stimulating factors that have a direct impact on the expansion of the business sector are analyzed. To facilitate access to information they need, support institutions operating in Ukraine are identified, namely: information and advisory institutions, investment funds and companies. Strategic directions for effective development of Ukrainian small enterprises with use of cloud services are proposed. Theoretical bases for the economic development and support of small enterprises under the international programs COSMO and Horizon 2020 are formed. Using the results of the research, it is determined that small and medium-sized enterprises are developing at a slow pace, one of the reasons being the tax burden, which entails using tax evasion schemes by an enterprise or even ceasing its business activity. Therefore, providing IT infrastructure, reducing tax pressure, creating investment programs through government and foreign financing will help develop and enhance the competitive advantages of small enterprises internationally.

Keywords: entrepreneurship, small enterprises, cloud services, national and regional level.

Fig.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 13.

Shevtsiv Liubov Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: Shevtsivlyba@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4960-3198>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/H-4840-2018>

Senyshyn Bohdana B. – Student, Faculty of Finance Management and Business, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: bohdana1404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9361-7170>

Spodaryk Tetiana I. – Student, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: tania3740@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3451-1813>

Вступ. В економіці України особливе місце займає розвиток малого підприємництва, це сприяє підвищенню зайнятості населення, послабленню соціальної напруги, а також забезпеченню економічної стабільності та інноваційного зростання. Мале підприємство вважають вагомим складовою й основною базою цивілізованого господарства країн із ринковою економікою, особливим, невід'ємним елементом властивого їй конкурентного механізму [1]. Необхідною умовою успішного розвитку малого бізнесу є підтримка його на державному та регіональному

рівнях, створення як сприятливих правових і соціально-економічних умов на основі інформаційного забезпечення, так і створення передумов подальшого розвитку середнього класу з покращенням рівня життя населення. Однак в умовах євроінтеграції України в єдиний економічний простір розширення економічної самостійності регіонів, а отже, визначення ролі малого підприємництва обумовили потребу в розробці стратегічних напрямів такої підтримки з використанням управлінських технологій стимулювання розвитку.

Багатоаспектність напрямів дослідження, пошук підходів щодо підтримки й економічного розвитку малого підприємництва на державному і регіональному рівнях, обліково-аналітичного забезпечення процесу управління набули свого висвітлення в наукових працях таких учених, як: З. С. Варналій [2], Л. Ю. Шевців [3], Т. А. Гоголь [4], О. В. Якушева [5], О. В. Новицька [6], О. В. Ахунзянов [7], Т. М. Банасько [7], І. Г. Брітченко [7], С. Ф. Смерічевський [7], Д. В. Ляпін [8], В. Ю. Стрілець [9] та ін. Так З. С. Варналій, дійшов висновку, що «підприємництво – це особливий тип господарської поведінки підприємців з організації розробок виробництва і реалізації благ з метою отримання прибутку і соціального ефекту. На думку вченого, «малий бізнес – це діяльність будь-яких малих підприємств та окремих громадян (фізичних осіб) з метою одержання прибутку» [2].

Також корисною для підприємців є праця [3], в якій узагальнено теоретичні та прикладні аспекти ведення обліку і складання звітності на малих підприємствах з урахуванням законодавчо-нормативних вимог. У [4] дослідником визначено підходи обліково-аналітичного забезпечення щодо управління діяльністю суб'єктів господарювання. Дослідженню регіональних проблем розвитку малого та середнього бізнесу в Україні присвячені роботи [5; 6]. Водночас у працях [1–9] визначено теоретичні засади та інструментарій щодо економічного розвитку і підтримки малого підприємництва. Зокрема, досліджено що в Україні на малих підприємствах зайнято не більше 25 % працюючого населення, а питома вага малих підприємств в загальному обсязі реалізованої продукції з кожним роком знижується. Тоді як питома вага працюючих на малих і середніх підприємствах в загальній кількості зайнятих осіб складає: у США – 54 %, у Великій Британії – 58 %, в Японії – 78 %, у Польщі – 61 %, в Угорщині – 65 %, а частка малих і середніх підприємств у ВВП цих країн перевищує 50 % [4]. У розвинутих країнах на малий бізнес припадає в середньому 50 % всіх зайнятих та до 70–80 % новостворених робочих місць. В Україні цей показник сягає 50 % від усього працездатного населення [7; 9].

Високо оцінюючи праці провідних науковців, слід зазначити, що питання розроблення ефективної системи підтримки малого підприємництва з урахуванням стратегічних засад державного регулювання і регіонального розвитку, на основі досвіду розвинених країн Європи з проєкцією на специфіку українського ринку, потребують подальшого вивчення.

Мета статті – розробка стратегічних напрямів стимулювання розвитку підприємницької діяльності з урахуванням сучасних тенденцій у контексті світової та європейської інтеграції.

Сьогодні малі підприємства є основою розвитку економіки більшості країн. Проголошення незалежності України стимулювало початок складного процесу реформування економіки в цілому. Проблеми становлення, розвитку та створення сприятливих умов функціонування сектора малого бізнесу є одним із пріоритетних напрямів державної політики в Україні. Основними негативними чинниками розвитку вітчизняного малого підприємництва вважають:

- низьку купівельну спроможність та конкурентоспроможність підприємств – підтверджує 60% опитуваних;
- відсутність сприятливої суспільно-політичної ситуації в окремих регіонах – 25 % опитаних;
- недосконалість системи обліку та звітності, надмірне оподаткування, що змушує суб'єктів малого підприємництва перебувати в тіньовому секторі економіки, складнощі пов'язані з відшкодуванням ПДВ, – більше 40 % респондентів;
- недосконалість нормативно-правового регулювання підприємництва, в тому числі, з органами влади і управління та значний регуляторний тиск – майже 20 % респондентів;
- обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових, кадрових ресурсів (в тому числі відсутність достатньої суми стартового капіталу, власних виробничих площ чи устаткування), а отже, недостатнє впровадження інноваційних технологій, виробництва конкурентоспроможної продукції і послуг;
- великі відсоткові ставки за банківськими кредитами для суб'єктів малого бізнесу, обмеженість довгострокового кредитування та складний доступ до державного фінансування – вважають 13,9 % респондентів;
- корупція на державному так і регіональному рівнях – 18 % опитаних;
- складний доступу суб'єктів господарювання до міжнародних ринків збуту тощо;
- обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення, недосконалість системи навчання та перепідготовки кадрів щодо підприємницької діяльності тощо [4; 6; 7].

Як свідчать дані статистики, щорічно створюються чи припиняють діяльність десятки тисяч малих підприємств, однією із причин чого є неякісне управління (табл. 1).

Важливою перешкодою для започаткування, функціонування і успішного розвитку малого бізнесу є слабка матеріальна база, фінансова неспроможність та інформаційна необізнаність.

Поряд з негативними сторонами розвитку малого бізнесу є і позитивні переваги, до яких слід віднести такі: малі підприємства реалізують структурну перебудову економіки; вони сприяють послабленню процесів монополізму; створюють додаткові робочі місця; забезпечують здорову конкуренцію на ринку; сприяють прискореному впровадженню технічних і комерційних інноваційних ідей; своєчасно реагують на зміну попиту, що надає ринковій економіці гнучкість і стійкість; допомагають наповнити ринок товарами й послугами та забезпечують швидку окупність витрат.

Також організація семінарів, тренінгів, конференцій, надання консультацій суб'єктам підприємницької діяльності, сприятиме інформуванню змін у законодавстві. Здійснені заходи зможуть наблизити потенційних інвесторів до перспективних проєктів і допомогти у поширенні провідного досвіду інших регіонів і країн, які займають вагомі позиції на ринку.

Таблиця 1

Причини ділових невдач підприємств малого бізнесу [9]

Частка невдач, %	Причина невдач	Пояснення
44	Некомпетентність	Нездатність вести справу (фізично, морально або інтелектуально)
17	Відсутність управлінського досвіду	Малий досвід в управлінні працівниками та іншими ресурсами до початку своєї справи
16	Незбалансований досвід	Брак досвіду в маркетингу, фінансах, постачанні і виробництві
15	Відсутність досвіду в галузі	Малий досвід у виробництві цієї продукції або послуги до початку своєї справи
1	Недбалість	Занадто мала увага до справи у зв'язку з поганими звичками, поганим здоров'ям або сімейними труднощами
1	Шахрайство або лихо	Шахрайство: вводить в оману найменування, фальшиві фінансові звіти, навмисні надмірні закупівлі або нерівномірне використання активів. Лихо: пожежа, повінь, пограбування зі зломом, шахрайство співробітників або страйк (наслідки деяких лих можна пом'якшити шляхом страхування)
6	Невідомі	

Для того щоб прослідкувати тенденцію та охарактеризувати стан розвитку вітчизняних підприємств, нами було проаналізовано динаміку показників кількості суб'єктів господарювання малого та середнього підприємництва в Україні протягом 2010–2018 рр. (табл. 2) і визначено головні чинники, які безпосередньо впливають на розширення малого бізнесу.

Згідно з даними табл. 2 спостерігаємо, що динаміка розвитку малих підприємств протягом 2010–2016 рр. поступово зменшилась і у 2016 р. становила 291154 одиниць, що на 18,5 % менше порівняно з 2010 р. Хоча у 2013 р. була найбільша кількість суб'єктів малого бізнесу, незважаючи на вплив соціально-економічних чинників, і становила 373809 одиниць, що на 4,6 % більше від базового року.

Таблиця 2

Динаміка показників кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва в Україні протягом 2010–2018 років

Показники	Роки								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
МП, од.	357241	354283	344048	373809	324598	327814	291154	322920	339382
МП у % до базового року (2010 р.)	100,0	99,2	96,3	104,6	90,9	91,8	81,5	90,4	95,0
Середні підприємства (СП), од.	20983	20753	20189	18859	15906	15203	14832	14937	16124
СП у % до базового року	100,0	98,9	96,2	89,9	75,8	72,5	70,7	71,2	76,9

Джерело: розроблено авторами на основі [8; 11]

У 2017–2018 рр. простежується піднесення після стрімкого спаду, і кількість суб'єктів малого бізнесу становила 322920 од. у 2017 р. та 339382 од. у 2018 р. відповідно. Щодо середніх підприємств, то у 2010–2016 рр. простежується стрімке скорочення діяльності з 20983 од. в 2010 р. до 14832 од. в 2016 р., що становить 29,3 %, а потім поступово підвищується до 16124 од. у 2018 р. Виходячи з результатів аналізу та узагальнюючи дані теоретичних досліджень, пропонується Стратегія розвитку малого бізнесу в розрізі регіону (табл. 3). Стратегія розвитку малого бізнесу повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для функціонування і сталого розвитку цієї сфери економіки.

Отже, для підвищення конкурентоспроможності малого бізнесу в Україні необхідним є проведення реформ на державному і регіональному рівнях, які спрямовані на удосконалення законодавчо-нормативних вимог, спрощення реєстрації суб'єктів підприємництва, зменшення фіскального навантаження та регуляторного тиску. Зокре-

ма у Львівській області структура діючих інституцій державного забезпечення розвитку малого бізнесу включає: агенцію розвитку підприємництва жінок та молоді Центр «Регіональний розвиток»; Агенцію регіонального розвитку Кам'янка-Бузького району; Спільноту «Соціально відповідальний бізнес»; Молодіжний центр працевлаштування; ППВ Мережі Знать; Львівську обласну молодіжну хостел-асоціацію; Конфедерацію ділових кіл Львівщини; Клуб ділових людей; Кластер «Деревообробка та меблеве виробництво»; Львівську аграрну палату. Водночас здійснюється: активізація банківського кредитування, створення системи гарантій самими банками, гарантійними фондами чи іншими установами, в тому числі інститутами підтримки малого підприємництва, органами виконавчої влади чи місцевого самоврядування (табл. 3). На законодавчому рівні визначено декілька видів фінансової державної підтримки: це і часткова компенсація відсоткових ставок за банківськими кредитами; часткова компенсація

Стратегія розвитку малого бізнесу в розрізі регіону [6; 7]

Стратегічна мета		Створення сприятливих умов для функціонування і сталого розвитку сфери малого бізнесу		
Основні напрями розвитку	Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка	Підвищення ефективності діяльності об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва	Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції та послуг суб'єктів малого бізнесу	Підвищення інформаційної обізнаності для суб'єктів господарювання з питань підприємництва
Заходи за основними напрямками розвитку	1. Фінансування інвестиційно привабливих бізнес-проектів; 2. Формування і поповнення бази даних інвестиційних проектів суб'єктів бізнесу для фінансування потенційними інвесторами	1. Розширення мережі об'єктів інфраструктури підтримки бізнесу; 2. Налаштування взаємодії елементів інфраструктури підтримки бізнесу; 3. Залучення наукового потенціалу до співпраці з бізнес-середовищем	1. Використання енерго- та ресурсозберігаючих технологій; 2. Виробництво інноваційної продукції; 3. Виробництво продукції, яка відповідає міжнародним стандартам якості	1. Проведення семінарів, надання консультацій, тренінгів з питань розвитку бізнесу; 2. Залучення соціально вразливих верств населення, молоді, жителів сільської місцевості до підприємницької діяльності

лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів підприємництва; надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; надання позик на придбання і впровадження нових технологій; компенсація видатків на розвиток кооперації; фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій та ін. На регіональному рівні необхідною умовою є: організація семінарів, тренінгів, конференцій, надання консультацій суб'єктам підприємницької діяльності, що сприятиме інформуванню про останні зміни в законодавстві; пільгове кредитування суб'єктів підприємництва за рахунок коштів місцевого бюджету, а також створення єдиної бази бізнес-проектів, які потребують додаткового фінансування. Запровадження визначених заходів наблизить потенційних інвесторів до перспективних проектів і допоможе поширити провідний досвід для одержання вагомих позицій на ринку.

Отже, стратегічними напрямками розвитку у сфері малого бізнесу нами визначено [6]:

1. *Фіскальний напрям*, який реалізується за допомогою тимчасових податкових і митних стимулів для нових виробничих, науково-дослідницьких та ІТ-підприємств.
2. *Монетарний напрям* – полягає у здешевленні довгострокового кредитування капітальних видатків нових виробництв.
3. *Бюджетний напрям* включає в себе: преференційні держзакупівлі промислової продукції вітчизняного виробництва, нарощування видатків розвитку, пільгове кредитування за рахунок бюджетних коштів суб'єктів малого підприємництва.
4. *Адміністративний напрям* – забезпечується ліквідація бюрократичних, корупційних та конкурентних бар'єрів.
5. *Демографічний напрям* – створення стимулів для припинення відтоку трудових ресурсів та наукових кадрів з України.

6. *Регуляторний напрям* потребує удосконалення законодавчої бази в сфері бізнесу, спрощення регуляторного середовища.

7. *Інфраструктурний напрям* – сприяння розвитку мережі об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва (бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків, інвестиційних та інноваційних центрів).

8. *Структурний напрям* реалізується за допомогою: усунення структурних диспропорцій; розвитку внутрішнього ринку; удосконалення інвестиційного клімату, селективного імпортозаміщення; експортної експансії, «руху догори» в ланцюгах створення доданої вартості.

9. *Науково-технічний напрям* вимагає забезпечення виробничих підприємств висококваліфікованими кадрами та комерціалізації науки.

10. *Інформаційний напрям* включає в себе поширення інформації про новітні розробки та інноваційну продукцію вітчизняного виробництва.

В епоху Інтернету знизилася витрати пошуку інформації, оскільки легше шукати інформацію і приймати рішення, застосовуючи різні сучасні інформаційні технології. Проблема мінімізації витрат щодо створення ІТ-інфраструктури спонукала до використання хмарних технологій керівництвом малих підприємств. «Хмарні сервіси» вважають новою парадигмою віддаленої і розподіленої обробки та зберігання даних, яка забезпечує надання користувачеві віддалених серверних ресурсів і потужностей як інтернет-послуги. Споживачі «хмарних сервісів» можуть у короткостроковому і середньостроковому періодах значно зменшити витрати на ІТ-інфраструктуру і гнучко реагувати на зміни потреб менеджменту. «Хмарні сервіси» забезпечують скорочення витрат на інформаційні технології, технічну підтримку і супровід інформаційних систем, максимально швидкий доступ до необхідних ресурсів та відмову від них у разі потреби, прозорість витрат, підвищення мобільності персоналу. Обмежуючими факторами вико-

ристання «хмарних сервісів» є ризики, пов'язані з інформаційною безпекою, забезпеченням конфіденційності даних і доступністю Інтернету. Через високу вартість інформаційних технологій менше половини малих підприємств мають власних ІТ-співробітників, інші ж обслуговуються фрілансерами, компаніями-постачальниками ІТ-послуг, своїми працівниками, які поєднують цю функцію з основними обов'язками, або зовсім позбавлені ІТ-підтримки.

Однак для забезпечення стабільної та безперебійної роботи суб'єкта господарювання, його якісного інформаційного забезпечення, спрощення доступу до необхідної

інформації було прийнято рішення в регіонах сформувати бази даних (інформаційно-консультативні установи, інвестиційні фонди та компанії). Загалом інституції підтримки нагромаджують і впорядковують інформацію: законодавчо-нормативних актів України, інформаційно-аналітичних матеріалів щодо розвитку підприємництва регіону, цінової ситуації, регуляторної політики, банківських послуг, кредитування (рис. 1). Найбільш поширенішими інституціями підтримки в Україні, відповідно до статистичних даних (рис. 1), є інформаційно-консультативні установи (2772 од. у 2018 році), інвестиційні фонди та компанії (1909 од.).

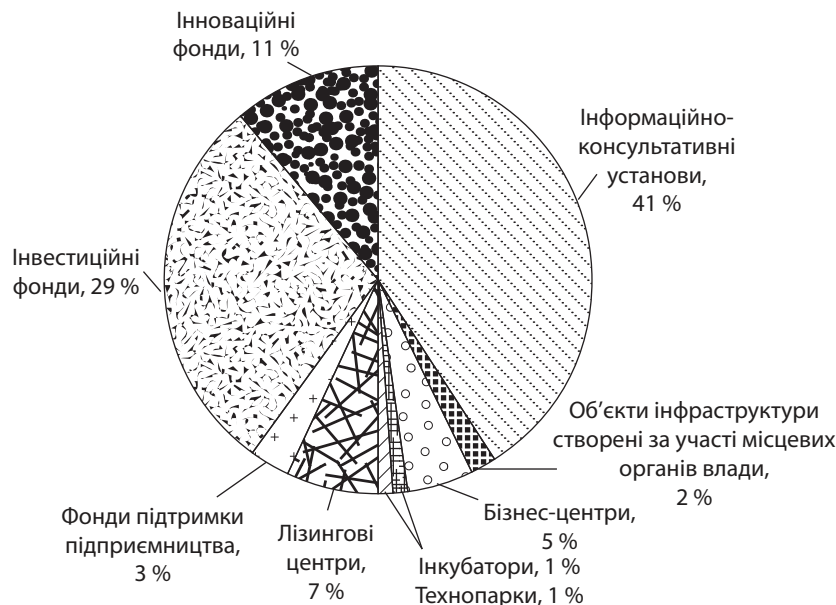

Рис. 1. Питова вага інституцій підтримки в інфраструктурі державного забезпечення розвитку малого бізнесу України у 2018 р., %

Джерело: [8]

Основною умовою розвитку малого підприємництва є спрямованість уваги на здійснення повністю нових економічних процесів. Порівнюючи дані з показниками зарубіжних країн, слід вказати, що в Україні частка ВВП, що виробляють суб'єкти малого бізнесу, значно відстає від розвинених країн і становить близько 20 %, тоді коли в Європі цей показник перевищує 50 % ВВП [8]. Значною мірою це залежить від податкової системи, яка впливає на розвиток бізнесу вкрай негативно через надмірний податковий тягар. В Україні понад 60 % доходу підприємств вираховується у вигляді обов'язкових платежів [8]. Через це підприємства не мають змоги інвестувати та повноцінно розвивати свою діяльність і здебільшого відходять у тіньовий сектор економіки.

Простежується підвищена тенденція концентрації підприємств малого бізнесу в торгівлі, матеріально-технічному постачанні та громадському харчуванні (у галузях зі швидкою окупністю капіталу) і тенденція до зменшення кількості таких підприємств в промисловості. Це свідчить, що проблема криється у фінансуванні малого бізнесу з боку держави, яка стримує появу нових суб'єктів господарювання та вдосконалення вже існуючих. Тому є потреба спеціальних фондів фінансування, виділення пільгових державних кредитів і позик, коштів міжнародних програм для забезпечення стабільності економіки в цілому.

З метою використання міжнародних програм Міністерством економічного розвитку і торгівлі України було ухвалено приєднання до європейської програми підтримки малого та середнього бізнесу «COSME». Це дозволило зменшити проблеми, які пов'язані з доступом до фінансування, виходом на нові ринки та вдосконаленням внутрішніх бізнес-процесів у сфері національної економіки: ІТ-сфери, туризму, інших галузей промисловості. Ця програма надала Україні 117 млн євро на розвиток підприємництва, що зумовило зростання кількості суб'єктів малого та середнього бізнесу [12]. Також в Україні запрацювала програма Horizon 2020 від Європейської комісії. Українські проекти вважаються найпривабливішими і вже отримали близько 2 млн євро великих грантів для реалізації бізнес-стартапів у рамках програми ЄС «Горизонт 2020» [13].

Висновок. Реалізація стратегічних напрямів стимулювання розвитку підприємницької діяльності у контексті становлення інформаційної економіки сприятиме конкурентоспроможності малого бізнесу в довгостроковому періоді, а саме розробка та реалізація ефективної політики на загальнодержавному та регіональному рівнях з використанням інституцій підтримки; створення інвестиційних програм за рахунок державного та місцевого фінансування, а також залучення іноземних інвестицій і використання

хмарних технологій, і апробація міжнародних програм. Запропоновано стратегію розвитку малого бізнесу в розрізі регіону, яка спрямована на створення сприятливих умов для функціонування і сталого розвитку економіки.

Визначено, що малий і середній бізнес розвиваються повільними темпами, однією із причин є податковий тягар, який тягне за собою використання підприємством схем ухилення від сплати податків або й взагалі припинення підприємницької діяльності. Забезпечення ІТ-інфраструктури, зменшення податкового тиску, створення інвестиційних програм за рахунок державного та іноземного фінансування сприятимуть розвитку та посиленню конкурентних переваг малого бізнесу на міжнародному рівні.

Предметом подальших наукових досліджень можуть стати питання аналізу обліково-аналітичного забезпечення, впровадження стратегій та дослідження причин гальмування розвитку малого бізнесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилюк Г. Є., Одрибець Н. О. Сучасний стан і проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. *Вісник Львівської комерційної академії*. Серія економічна. 2015. Вип. 48. С. 17–21.
2. Varnaliy Z., Polishchuk Ye., Varnaliy Z. et al. Development of small and medium enterprises: the EU and East-partnership countries experience : monograph. Tarnobrzegu : Wyd-wo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego, 2018. 378 p.
3. Шевців Л. Ю., Буряк П. Ю. Облік на малих підприємствах : [навч. посіб.]. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 440 с.
4. Гоголь Т. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу : монографія. Чернігів : Вид. Лозовий В. М., 2014. 384 с.
5. Якушева О. В. Економічний розвиток і підтримка малого та середнього бізнесу на регіональному рівні. Черкаси : ЧДТУ, 2017. 288 с.
6. Новицька О. В. Система підтримки малого та середнього бізнесу в регіонах України. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2013. № 12/1. Т. 4. С. 48–53.
7. Брітенко І. Г., Смерічевський С. Ф., Ахунзянов О. В., Банасько Т. М. Закономірності і перспективи розвитку малого підприємництва в структурі національної інноваційної системи України : монографія. Херсон : Гельветика, 2017. 224 с.
8. Ляпін Д. В., Дубровський В. І., Піщуліна О. М., Продан О. П. Зелена книга малого бізнесу України – 2012. Київ : Ін-т власності і свободи, 2012. 124 с.
9. Стрілець В. Ю. Сучасний стан інфраструктури державного забезпечення розвитку малого підприємництва України. *Економіка та управління національним господарством. Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 28. С. 31–37.
10. Сирополіс Н. К. Управление малым бизнесом: Руководство для предпринимателей. М. : Дело, 1997. 280 с.
11. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва», 2018 // Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dsp_2017.pdf
12. Програма ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014–2020)» // Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://cosme.me.gov.ua>

13. Програма ЄС «Горизонт 2020»: Фінансування науки та інновацій (2014–2020) // Міністерство освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>

REFERENCES

- Britchenko, I. H. et al. *Zakonomirnosti i perspektyvy rozvytku maloho pidpriemnytstva v strukturi natsionalnoi innovatsiinoi systemy Ukrainy* [Patterns and Prospects of Small Business Development in the Structure of the National Innovation System of Ukraine]. Kherson: Helvetyka, 2017.
- Havryliuk, H. Ye., and Odrybets, N. O. "Suchasnyi stan i problemy rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini" [Current Status and Problems of Small Business Development in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoi komertsiiinoi akademii. Seriya ekonomichna*, no. 48 (2015): 17-21.
- Hohol, T. A. *Oblikovo-analitychne zabezpechennia upravlinnia pidpriemstv maloho biznesu* [Accounting and Analytical Support for the Management of Small Business Enterprises]. Chernihiv: Vyd. Lozovyi V. M., 2014.
- Liapin, D. V. et al. *Zelena knyha maloho biznesu Ukrainy - 2012* [Green Paper of Small Business of Ukraine - 2012]. Kyiv: In-t vlasnosti i svobody, 2012.
- Novytska, O. V. "Systema pidtrymky maloho ta serednyoho biznesu v rehionakh Ukrainy" [Support System for Small and Medium Business in the Regions of Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehioniv v konteksti mizhnarodnoi intehtatsii*, vol. 4, no. 12/1 (2013): 48-53.
- "Prohrama YeS «Horyzont 2020»: Finansuvannia nauky ta innovatsii (2014-2020)" [EU Horizon 2020 Program: Financing Science and Innovation (2014-2020)]. Ministerstvo osvity i nauky. <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>
- "Prohrama YeS «Konkurentospromozhnist pidpriemstv maloho i serednyoho biznesu (COSME) (2014-2020)»" [EU Competitiveness Program for Small and Medium-Sized Enterprises (COSME) (2014-2020)]. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy. <http://cosme.me.gov.ua>
- "Statystychni zbirnyk «Diialnist subiektiv velykoho, serednyoho, maloho ta mikropidpriemnytstva», 2018" [Statistical Collection «Activities of Subjects of Large, Medium, Small and Micro-enterprises», 2018]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_dsp_2017.pdf
- Shevtsiv, L. Yu., and Buriak, P. Yu. *Oblik na malykh pidpriemstvakh* [Accounting for Small Businesses]. Lviv: Vyd-vo Lviv. politekhniki, 2013.
- Siropolis, N. K. *Upravleniye malym biznesom: Rukovodstvo dlya predprinimateley* [Small Business Management: A Guide for Entrepreneurs]. Moscow: Delo, 1997.
- Strilets, V. Yu. "Suchasnyi stan infrastruktury derzhavnoho zabezpechennia rozvytku maloho pidpriemnytstva Ukrainy" [The Current State of the Infrastructure of State Support for the Development of Small Business in Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, no. 28 (2019): 31-37.
- Varnaliy, Z. et al. *Development of small and medium enterprises: the EU and East-partnership countries experience*. Tarnobrzegu: Wyd-wo Panstwowej Wyzszej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego, 2018.
- Yakusheva, O. V. *Ekonomichnyi rozvytok i pidtrymka maloho ta serednyoho biznesu na rehionalnomu rivni* [Economic Development and Support for Small and Medium-sized Businesses at Regional Level]. Cherkasy: ChDTU, 2017.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2019 р.